

Борисова В.А.,

Професор кафедри фінансів, професор кафедри фінансів та банківської справи,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Діяльність та розвиток підприємств завжди пов'язані з невизначеністю та ризиком. Найбільш важливі завдання, які вирішує підприємство в сучасних умовах, є мінімізація розміру збитку у зв'язку з ризиковою діяльністю та ризиковими вкладеннями. Кожному підприємству притаманний той вид ризику, який найчастіше впливає із специфіки його діяльності, що визначає економічну стратегію підприємства щодо його запобігання. Управління ризиками – специфічна галузь менеджменту, яка потребує певних знань щодо діяльності підприємств, страхової справи, аналізу господарської діяльності, застосування математичних методів оптимізації економічних задач. Діяльність підприємця щодо управління ризиком спрямована на захист власного підприємства від ризику, який ставить під загрозу розмір прибутку та платоспроможність. Більш того, стає проблематичним вирішення основного завдання підприємця – в залежності від ситуації відібрати оптимальний проект, враховуючи при цьому, що чим більший розмір очікуваного прибутку, тим більший розмір ризику. Якісне управління ризиком збільшує можливості підприємця щодо отримання прибутку, ведення беззбиткового бізнесу, підвищення конкурентоспроможності на ринку товарів та послуг.

Вихідним методичним положенням при визначенні складових підприємницького середовища є забезпечення можливостей здійснення підприємницької функції, насамперед новаторсько-координуючої при задоволенні суспільних потреб. Найбільш повну характеристику підприємницького середовища подає англійський економіст А. Хостінг, вважаючи його основними складовими економічну та політичну ситуацію, правове, соціально-культурне, технологічне, географічне, інституціональне та організаційно-технічне середовище [3, с. 179].

Даний перелік слід доповнити екологічним середовищем як найбільш важливим для України, яка постраждала від техногенної катастрофи ХХ століття, зовнішньоекономічним та внутрішньоорганізаційним середовищем. Економічна ситуація визначає рівень купівельної спроможності населення, заробітної плати, наявність вільних робочих місць, доступність грошових ресурсів, процентні ставки на капітал, розмір позичкового капіталу, розвиненість економічних та юридичних прав власності. Крім того, підприємницька діяльність здійснюється у відповідному правовому полі. Тут мова може йти про сфери обмеження, ступінь законодавчого регулювання і контролю.

Стратегічне управління розвитком пов'язане з постановкою цілей підприємства і підтримкою певних взаємовідносин з оточуючим середовищем, які дозволяють йому досягати поставлених цілей та відповідають його внутрішнім можливостям. Потенціал, який забезпечує досягнення цілей підприємства в майбутньому, є одним з кінцевих продуктів стратегічного управління. Не кожний вид продукції та послуг підприємства може бути включений до його потенціалу, а лише ті з них, які були випробувані з точки зору потенційної прибутковості. Це означає, що продукція підприємства, яка створена на базі нових перспективних технологій, має відмінні особливості та буде користуватися попитом на ринку [4, 5]. Блок-схема управління розвитком та функціонуванням виробничо-економічної системи підприємницьких структур відображено на рис. 1.

Формування стратегії економічного розвитку необхідно проводити на підставі трьох взаємопов'язаних компонентів: суспільних потреб, внутрішніх можливостей виробника і ситуації, яка склалася в галузі [1, с. 27]. Вивчення суспільних потреб, які з певною імовірністю будуть мати місце в майбутньому, повинно бути вихідним пунктом в розробці будь-якої стратегії підприємства. Але потреби можна задовольнити лише в тій мірі, наскільки це дозволяють ресурси виробника. Тому раціональна стратегія завжди є компромісом між потребами і ресурсами. Розробка стратегії підприємства повинна дати відповідь на три основних запитання: які напрями господарської діяльності необхідно

розвивати; які існують потреби в капіталовкладеннях та інших ресурсах; яка можливість віддачі за обраними напрямками?

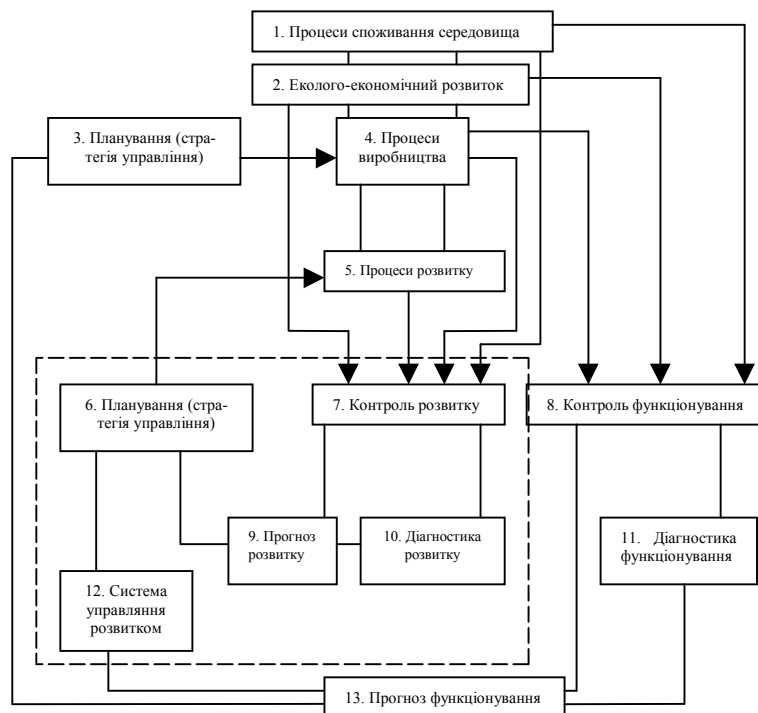

Рис. 1. Блок-схема управління розвитком та функціонуванням виробничо-економічної системи підприємницьких структур

Одним з кінцевих продуктів стратегічного управління є потенціал, який забезпечує досягнення цілей підприємства в майбутньому. Потенціал складається із сировинних, фінансових і людських ресурсів, інформації, виробленої продукції і наданих послуг, набору правил соціальної поведінки, додержання яких допомагає підприємству досягати своїх цілей. Важливо відзначити, що не кожен вид продукції та послуг підприємства може розглядатися з точки зору потенційної прибутковості [2].

Другим кінцевим продуктом стратегічного управління розвитком є внутрішня структура та організаційні зміни, які забезпечують чутливість організації до змін у зовнішньому середовищі. Блок-схема моделі розробки стратегії розвитку підприємницької структури зображено на рис. 2.

Загострення конкурентної боротьби підвищує роль стратегічного планування в процесі управління розвитком підприємницької структури. В той же час, динаміка науково-технічного прогресу пред'являє підвищені вимоги до

самого процесу управління її розвитком. Значно збільшуються періоди планування; стратегії в галузі досліджень і розробок стають частиною довгострокових планів; до процесів управління включаються всі галузі діяльності підприємства (матеріально-технічне забезпечення, виробництво, фінанси, маркетинг, персонал та ін.); до структури довгострокових планів вводять елементи “рухливого” короткострокового планування. Наведені особливості процесів управління складають п’яте джерело невизначеності в задачах управління розвитком [4].

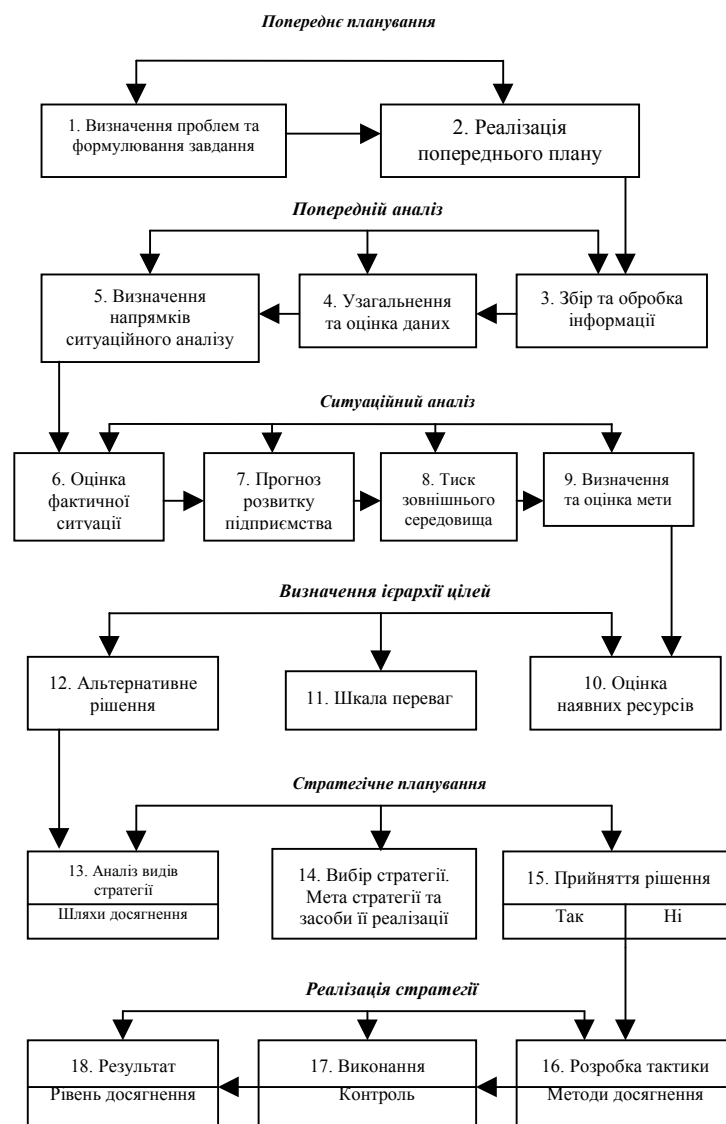

Рис. 2. Блок-схема моделі розробки стратегії розвитку підприємницької структури

Особливістю управлінського розвитку, який здійснюється в межах стратегічного менеджменту, є те, що він реалізується не тільки вищими

ешелонами управління підприємства, але й безпосередніми виконавцями. В цьому полягає його відмінність від традиційних підходів до планування, коли розробка стратегій та їх реалізація виконувались різними підрозділами. Це визначає ряд вимог до побудови системи, що моделюється. Одна з таких базових вимог полягає в тому, що система, яка моделюється, повинна бути імітаційною системою колективної розробки і прийняття рішень. З іншого боку, реалізація такої системи вносить зміни і в технологію процесів управління розвитком.

Розвиток систем різної природи, в тому числі економічних і виробничо-економічних, можна поділяти на саморозвиток та керований розвиток. Для вирішення проблеми керованого розвитку виробничо-економічними системами, необхідно відокремити спеціальну підсистему управління розвитком, яка забезпечує вирішення всієї сукупності задач розвитку підприємницьких структур [1, 2, 5].

Підприємництво є складним явищем, яке в практичній площині включає підприємницьке середовище, особистість підприємця, підприємницьку діяльність. Тому для формування підприємництва в сільському господарстві владним структурам слід спрямовувати свою діяльність в трьох напрямках: створення відповідного ринкового середовища; організацію підприємницьких структур та придання господарській діяльності нового змісту; формування особистостей підприємців.

Перелік використаних джерел:

1. Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні: проблеми, потреби, перспективи. – К.: Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва. – 2015. – 44 с.
2. Тимченко О. І. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в регіонах України [Електронний ресурс] / О. І. Тимченко // Ефективна економіка. – 2015. – №6.
3. Финк Т. А. Малый и средний бизнес: зарубежный опыт развития / Т. А. Финк // Молодой ученый. – 2012. – №4. – С. 177-181.
4. Аналітична записка "Щодо ефективності підтримки та перспектив розвитку малого підприємництва у регіонах" [Електронний ресурс] – К.: Національний інститут стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/903/>
5. Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. [Електронний ресурс] – К.: Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, 2014. Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/files/042dbf480c.doc>.